הלכה · משנה תורה · מפרשים · קרית ספר · ספר נשים

קרית ספר על משנה תורה, הלכות גירושין

רבי משה ב"ר יוסף מטראני [המבי"ט]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קרית ספר על משנה תורה, הלכות גירושין

רבי משה ב"ר יוסף מטראני [המבי"ט]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קרית-ספר-על-משנה-תורה-הלכות-גירושין/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
הלכה א 6
הלכה ב 6
הלכה ג 6
הלכה ו 6
הלכה ט 6
הלכה יב 7
הלכה יג 7
הלכה כא 7
הלכה כג 8
פרק ב 8
הלכה א 8
הלכה ב 8
הלכה ח 8
הלכה י 9
הלכה יב 9
הלכה יד 10
הלכה יח 10
הלכה כ 11
פרק ג 11
הלכה א 11
הלכה ה 11
הלכה ח 12
הלכה ט 12
הלכה יב 12
הלכה יד 12
הלכה טו 12
הלכה יט 13
פרק ד 13
הלכה א 13
הלכה ד 13
הלכה ז 14
הלכה ט 14
הלכה יד 14
הלכה יח 14
הלכה כ 15
הלכה כה 15
פרק ה 16
הלכה א 16
הלכה ב 16
הלכה ט 17
הלכה י 17
הלכה יג 17
הלכה טו 18
הלכה יז 18
פרק ו 18
הלכה א 18
הלכה ג 19
הלכה ו 19
הלכה ט 19
הלכה י 20
הלכה טז 20
הלכה כא 21
הלכה כה 21
הלכה כז 21
הלכה ל 22
פרק ז 22
הלכה א 22
הלכה ד 22
הלכה ח 22
הלכה יב 22
הלכה כג 23

פרק ח 23
הלכה א 23
הלכה ד 23
הלכה ה 23
הלכה ז 24
הלכה ט 25
הלכה יב 25
הלכה יד 25
הלכה טז 26
הלכה יח 26
הלכה יט 26
הלכה כא 26
הלכה כד 27
פרק ט 27
הלכה א 27
הלכה ו 27
הלכה ח 27
הלכה ט 27
הלכה יב 28
הלכה טז 28
הלכה יז 28
הלכה כא 28
הלכה כב 29
הלכה כו 29
הלכה לב 29
הלכה לג 29
הלכה לה 30
פרק י 30
הלכה א 30
הלכה ד 31
הלכה יא 31
הלכה יז 31
הלכה כ 31
הלכה כא 31
פרק יא 32
הלכה ד 32
הלכה יב 32
הלכה טו 32
הלכה יח 32
פרק יב 33
הלכה א 33
הלכה ב 33
הלכה ד 33
הלכה ו 33
הלכה ט 34
הלכה יא 34
הלכה טו 34
הלכה יח 34
הלכה כג 35
הלכה כד 35
פרק יג 35
הלכה א 35
הלכה ב 35
הלכה ה 36
הלכה ח 36
הלכה י 36
הלכה יא 36
הלכה טו 36
הלכה טז 36
הלכה כא 37
הלכה כג 37
הלכה כד 37
הלכה כה 37
הלכה כז 37

הלכה כח 37

פרק א

הלכה א

מצוה מט לגרש בשטר דכתיב וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה וי' דברים הם עיקר הגירושין מן התורה. א' שלא יגרש האיש אלא ברצונו. ב' שיגרש בכתב ולא בדבר אחר. ג' שיהיה ענין הכתב שגרשה והסירה מקניינו. ד' ושיהי' ענינו דבר הכורת בינו לבינה. ה' ושיהי' נכתב לשמה. ו' שלא יהי' מחוסר מעש' אחר כתיבתו אלא נתינתו בלבד. ז' שיתנהו לה. ח' שיתנו לה בפני עדים. ט' ובתורת גירושין. י' שיהיה הבעל או שלוחו הוא שנותן לה. ושאר הדברים שבגט כגון הזמן וחתימת העדים וכיוצא בהם מדברי סופרים הכל.

הלכה ב

ומנין שדברים אלו מן התורה שנאמר והיה אם לא תמצא חן בעיניו וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו. אם לא תמצא חן בעיניו מלמד שאינה מגורשת אלא לרצונו שיאמר רוצה אני ואם לאו אינה מגורשת אבל האשה מתגרשת אפילו שלא ברצונה דבדידי' תלה רחמנא ולא בדידה.

הלכה ג

וכתב מלמד שאינה מתגרשת אלא בכתב. לה קרא יתירה הוא למידרש לשמה. ספר כריתות דבר הכורת בינו לבינה שלא ישאר לו עליה רשות ואם לא נכרת בינו לבינה אינה מגורשת. ונתן בידה מלמד שאינה מתגרשת עד שיתן הגט בידה או ליד שלוחה שהוא כידה או לחצרה שהכל כידה כמו שיתבאר. ושלחה שיהיה ענין הגט שהוא המשלח אותה לא שישלח עצמו ממנה שיאמר איני אישך וכיוצא בזה שנאמר ושלחה ולא שישלח עצמו וכן הכותב הרי את בת חורין אינו גט שאין זה לשון גרושין. וכשמגיע גט לידה מתגרשת מיד.

הלכה ו

ומנין שלא יהיה מחוסר מעשה אחר כתיבתו שנאמר וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה הוא הגט כשר יצא דבר שמחוסר קציצה ונתינה אחר כתיבת התורף מן הבהמה או מן המחובר שאם קצץ ונתן אינו גט.

הלכה ט

ומנין שאין נותנו לה אלא בתורת גרושין שנאמר ספר כריתות ונתן בידה שיתן אותו בתורת ספר כריתות אבל אמר כנסי שטר חוב זה וכיוצא בזה או שנתנו לידה והיא ישנה

דלאו בת איגרושי היא אינו גט ואם אמר לה אחר כך הרי הוא גיטיך הרי זה גט דהא הוי בתורת גרושין. אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לאשתי ואמר לה כנסי שטר חוב זה כשר שהרי הודיע לעדים ומפני שנכלם ממנה הוא שאמר כנסי שטר חוב. נתן גט בידה ולא אמר לה כלום כשר מן התורה.

הלכה יב

גט שהיה מונח על הארץ ואמר טלי גיטיך מעל גבי קרקע ונטלתו או ששלפתו ממנו אע"פ שאמר לה אח"כ הרי זה גיטיך אינו גט שנאמר ונתן בידה לא שתקח היא מעצמה והרי לא נתן הוא ולא שלוחו ואם הרכין לה הוא בגופו עד ששלפה הגט מעליו ואמר הרי זה גיטיך הרי זה גט דקרינן שפיר ספר כריתות ונתן.

הלכה יג

ומנין לה בפני עדים הרי הוא אומר על פי שנים עדים וגו' יקום דבר ואי איפשר שתהיה זו היום ערוה והבא עליה חייב מית' ולמחר תהיה מותרת בלא עדים לפיכך אם נתן לה גט בינו לבינה ואפילו בעד אחד אינו גט כלל דאין דבר שבערוה בפחות משנים דיליף דבר דבר מממון ועדי חתימה נמי כרתי מדאוריתא אף בלא עדי מסירה שמסירת הגט כורתות מכיון שיש עדים על עיקר הדבר דהוו להו עידי חתימה כעידי מסירה שהרי הגט יוצא מתחת ידה בעדים הללו ובידוע שהבעל מסרו לה ונמצאו כאלו הם עצמם מעידים על המסירה. וגט הכתוב בכתב ידו ויוצא מתחת ידה כמאה עדים דמי כיון דכתב ידו הוא וכתב ונתן קרינן ביה ואע"ג דליכא עידי מסירה כשר מדאוריתא ופוסל לכהונה משום גרושה וכ"ש כתב ידו ועד אחד דכשר מדאוריתא אלא שאפילו הכי פסול מדרבנן. וכל מקום שנאמר בחיבור זה בטל או אינו גט או אינה מגורשת הרי זה גט בטל מן התורה והיא אשת איש מן התורה ואם נשאת תצא והולד ממזר ולא נאסרה מן הכהונה. וכל מקום שנאמר כשר מן התורה או הוי גט מן התורה או מגורשת מן התורה הרי זה פסול ופוסל לכהונה מן התורה. וכל מקום שנאמר כשר לכתחילה מן התורה או תתגרש לכתחלה מן התורה או הרי זה גט כשר לכתחלה מן התורה הרי זה לא יגרש מדרבנן לכתחלה ואם גרש מגורשת אפילו מדרבנן. וכל מקום שנאמר בחיבור זה כשר או מגורשת או הרי זה גט או תתגרש הרי זה כשר אפילו מדברי סופרים ולכתחלה. וכל מקום שנ' ספק גרושין או ספק מגורש' הוי ספיק' מן התור'.

הלכה כא

לא קראו את הגט עידי מסירה בתחלה או לא ראו תורף הגט אלא ראו שנתן לה שטר בפניהם ונטלתו וזרקתו לים או לכל דבר האבד אע"פ שהבעל אומר גט כשר היה הרי

זו ספק מגורשת אי גט כשר היה והרי נתנו לה בפני עדים או דילמא לאו כשר הוה ואם זרקה אותו לבין החביות ומצאו שם מזוזה או שטר אחר אין חוששין לה ומותרת לכהן כשתאלמן שזה שנמצא הוא שזרק ואם נמצאו ב' או ג' מזוזות או שטרות חוששין שמא גררוהו עכברים והויה ספק מגורשת ואסורה לכהן מספקא.

הלכה כג

העדים שחותמים על הגט שנמסר בלא עידי מסירה צריכין להיותם יודעים לקרות ולחתום ואין קוראין בפניהם ולא רושמים להם את הנייר ואם חתמו זה שלא בפני זה או היה הגט מוקדם או מאוחר או אין בו זמן כלל או כתבו במקום אחד וכתב בגט במקום אחר או למנין שאין מונין בו כל אלו כשר מן התורה:

פרק ב

הלכה א

זה שנאמר בתורה וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה א' הכותב בידו או שאמר לאחר לכתוב לו ואחד הנותן בידו או שאמר לאחר ליתן לה לא נאמר וכתב אלא להודיע שאין מתגרשת אלא בכתב ונתן שלא תקח מעצמה.

הלכה ב

אמר לשנים כתבו וחתמו ותנו לאשתי הרי אלו כותבין וחותמים ונותנים לה והן שלוחיו ועידיו וקרינן שפיר וכתב ונתן בידה. וכן אמר לסופר כתוב גט לאשתי ואמר לעדים לחתום כותבין וחותמים ונותנים לו דקרינא ביה וכתב והוא מגרש בכל עת שירצה. וכותבין לו גט אע"פ שאין אשתו עמו דלא בעינן דעתה דביה תלה רחמנא. אמר לב' כתבו גט לאשתי וכתבו הם עצמם וחתמו הרי זה כשר דחתימ' הויא בכלל וכתב אבל אמרו הם לסופר שיכתוב ולעדים שיחתמו אע"פ שחזרו ונתנוהו לו לבעל ונתנו לאשתו בפני עדים הרי זה בטל שהרי כתבו מי שלא אמר הבעל לכותבו ולא קרינא ביה וכתב. אמר לב' או לג' אמרו לסופר שיכתוב ולעדים שיחתמו הוי גט כשר מדאוריתא דהא בצוויו נכתב וקרינן שפיר וכתב.

הלכה ח

הבעל שהביא גט בידו ואמר לאחד תן גט לאשתי יתן לה דקריה שפיר ונתן. אמר לאחרים לכתוב ולחתום וליתן גט לאשתו וכתבו וחתמו ונתנו לה ונמצא בטל כותבים גט אחר אפילו מאה עד שיגיע לידה גט כשר דקרינן ביה וכתב ונתן כיון שצוה לכתוב ולחתום וליתן בידה מסתמא על גט כשר אמר ואם אמר כתבו וחתמו ותנו לשליח וכתבו

וחתמו ונתנו ונמצא בטל וכתבו וחתמו ונתנו לשליח גט אחר כשר הרי זו ספק מגורשת דמי אמרינן עשו כל שליחותם כבר ונסתלקו או דילמא האי נמי עד שיבא גט כשר לידה ותתגרש עשאן שלוחין לכתוב אלא לטירחא דידהו חש שלא להטריחם בהולכה.

הלכה י

האומר לב' כתבו גט ותנו לאשתי גרשוה שלחוה שבקוה תרכוה כתבו אגרת ותנו לאשתי הרי אלו יכתבו גט כשר ויתנו לה. כתבו גט לשון בני אדם הוא כבר הוחזקו לקרות לספר כריתות אשה גט. גרשוה נמי כבר נהגו לקרות גרושין. שלחוה לשון ושלחה מביתו. שבקוה לשון אגרת שבוקין. תרכוה לשון תירוכין גירושין. כתבו אגרת גם זה לשון הגט איגרת שיבוקין. פטרוה פרנסוה עשו לה כדת וכנימוס עשו לה כראוי לא אמר כלום דפטרוה דילמא לשון פיטור וחובה להקל מעליה חובות שחייבת. פרנסוה לשון עשיית צרכיה. כנימוס כדת נמי לא ידעינן אי נימוס גט אי מזון וכסות וכן כראוי ואם כתבו גט ונתנו לה בטל דלאו וכתב ונתן קרינן הואיל ולא אמר לשון גירושין. הוציאוה עזבוה התירוה הניחוה הועילוה הרי זו ספק אם משמע מלות אלו לשון גרושין מי אמרי' לישנא דקרא נקט ויצאה מביתו או דילמא לאו לישנא דקרא הוא דלא כתיב והוציאוה אלא ויצאה מעצמה עזבוה לשון אגרת שיבוקין הוא או דילמא כיון דלאו לשון עזיבה כתבי' בגיטה לאו לישנא דגיטה הוא התירוה מהו לשון מותרת לכל אדם הוא או לשון התרת נדרים או התרת חגורה הוא הועילוה נמי הוי ספיקא לפי' אין כותבין לה ואם כתבו ונתנו הויא ספק מגורשת.

הלכה יב

האומר כתבו גט לאשתי הרי אלו כותבין וחותמין ונותנין לו אבל אין נותנין לה עד שיאמר להם דבעיא ונתן ואם נתנו לה אינה מגורשת דהא לא נתן ולא צוה ליתן ובעיא ונתן. ובמסוכן או יוצא בקולר או בשיירא או מפרש בים יכתבו ויחתמו ויתנו לה שהדבר ידוע שלא נתכוון זה אלא שיכתבו ויחתמו ויתנו ואגב טירדי' לא פירשו והוי כמי שאמר תנו ושפיר קרינן ביה ונתן. בריא שאמר כתבו גט לאשתי וכתבו וחתמו ונתנו לה והרג עצמו או הפיל עצמו לים הרי זה גט כשר דהוכיח סופו על תחלתו שהיה דעתו כן לכך היה בהול ולא גמר דבריו וה"ל כמו שאמר תנו אבל עלה לגג והפילו הרוח אינו גט דהא לא היה בהול ולא אמר תנו ולא קרי' ביה ונתן. ספק אם הפיל עצמו או אם דחפתו הרוח הרי זה גט עד שיודע בודאי שדחפתו הרוח דכיון דעלה מיד אחר שאמר כתבו גט לאשתי להפיל עצמו הוא שעלה והוי בהול ולא גמר דבריו. וכן מי שהיה מושלך בבור ואמר כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי ופירש שמו ושמה הרי אלו יכתבו ויתנו לה והוא

שידעו אותו שהוא אדם ואע"פ שהעלוהו ולא הכירוהו אם זהו שפי' שמו הרי זה גט כשר שבשעת הסכנה כותבים ונותנים אע"פ שלא אמר תנו כדאמר ואינם מכירין אותו וכן מי שנפלו לו מכות רעות שאי אפשר שיחיה מהן ואמר כתבו גט לאשתי כותבין ונותנין אע"פ שסופו למות כיון שעתה הוא חי.

הלכה יד

מי שהיה רוח רעה מבעתתו ואמר כשהתחיל בו החולי כתבו גט לאשתי לא אמר כלום מפני שאין דעתו נכונה ומיושבת וכן השכור שהגיע לשכרותו של לוט דבעיא וכתב מדעתו ואם לא הגיע לשכרותו של לוט הוי ספק אי הוי כתיבה מדעתו אם לאו. אמר כשהוא בריא כתבו ותנו גט לאשתי ואח"כ נבעת וכתבו ונתנו לה קודם שיבריא כשר מן התורה דהא קרינן וכתב ונתן כיון דאמר כך בשעת בריאותו. מי שנשתתק והרי דעתו נכונה ואמרו לו נכתוב גט לאשתך והרכין בראשו בודקים אותו אם אמר על הן הן ועל לאו לאו הרי אלו יכתבו ויתנו דה"ל כאלו אמר בפי' כתבו ותנו וכן אם כתב בידו כתבו ותנו גט לאשתי הרי אלו כותבים ונותנים לה אם היתה דעתו מיושבת דהוי שפיר כתב ונתן מדעתו. מי שנשא כשהוא פקח ונתחרש או נשתטה אינו מוציא לעולם עד שיבריא ואין סומכין על רמיזותיו עד שיבריא אבל שוטה מתגרשת מן התורה מידי דהוה אפקחת דמתגרשת בעל כרחה שלא מדעתה אבל גבי מגרש בעיא דעת שהאיש אינו מוציא אלא לרצונו וכשהוא חרש אין קידושיו קידושי' מן התורה.

הלכה יח

המקדש קטנה ע"י אביה וגרשה כשהיא קטנה אביה מקבל גיטה ומשהגיע גט ליד האב נתגרשה דאיתקש יציאה להוייה מה הוייה מיקדשה ע"י אביה כדילפינן לעיל אף יציאה מתגרשת ע"י אביה וכן נערה אלא שהיא עצמה מקבלת נמי גיטה כיון דאית לה יד דהא גדולה היא ואם היתה יתומה היא מהוה את עצמה והיא מקבלת גיטה וה"נ לא שנא דאע"ג דאיתקש יציאה להויה והויה אביה ולא היא כדאמרינן בנעוריה בית אביה כל שבח נעורים לאביה אפ"ה קידושי' דמדעתה דבעינן דעת מקנה אביה ולא היא שהתורה זיכתה לו אבל גרושין שישנה בעל כרחה בין היא בין אביה דמה לנו לדעתו כי מקבל איהו נמי על כרחיה הוא ולכך נראה דהאי דאינה יכולה לעשות שליח לקבל גיטה מיד בעלה משום דשליח לא מהני אלא מדעת וכל דבעיא דעת זיכתה לו תורה לאב ולא לה כדאמרינן. קדשה אביה כשהיא קטנה ומת אם מבחנת בין גיטה לדבר אחר הרי זו מתגרשת משהגיע גט לידה דמשלחה ואינה חוזרת קרינא ביה ומתגרשת אפילו

מקידושי תורה ואם לאו אינה מגורשת עד שתבחין ואם גרשה אינה מגורשה דכתיב ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת יצתה זו שמשלחה וחוזרת.

הלכה כ

כל שכופין אותו להוציא בדיני ישראל אפילו ע"י גוים עד שיאמר רוצה אני הוי גט דהא דין תורה הוא לכוף את ישראל בדין ובגרושין גופייהו נמי ילפינן דכופין כשהיא אסורה לו דכתיב וקדשתו על כרחו שאם לא רצה לגרש הלקהו ויסרהו עד שיגרש מקדוש יהיה לך מפקי' שיהא ראשון לכל דבר שבקדושה וכיון דאמר רוצה אני גרש לרצונו ואפילו שלא כדין ע"י ב"ד ישראל שטעו היה גט מדאוריתא שהרי ישראל אנסוהו ואמר רוצה אני והוי שפיר לרצונו אבל אנסוהו גוים שלא כדין אינו גט אף ע"פ שאמר רוצה אני דלאו מידי קא עביד כיון דהוי לפני גוים דכתיב אשר תשים לפניהם ולא לפני גוים:

פרק ג

הלכה א

כל גט שלא נכתב לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרשת אינו גט. דכתיב וכתב לה דבעיא שיהיה לשם הכותב ולשמה ואפילו נכתב לשם האיש המגרש אם לא נכתב לשם האשה המתגרשת כגון שכתבו לגרש בו אשתו הגדולה ונמלך לגרש בו הקטנה ששמה כשמה אינו גט דבעי לה לשמה ואם אמר לסופר כתוב ואי זו שארצה אגרש בו וכתב על דעת כך וגרש בו א' מהן הרי אלו ספק גירושין ופוסל מן הכהונה דדילמא למי שנתנו השתא הוברר דבשעת כתיבה נמי דעתיה אהא ואיכא גרושין דידיה ודידה או דילמא וכתב לה לשמה בעיא דבשעת כתיבה ממש ליהוי לשמה וליכא וכל גט שכתבו שלא לשמה אע"פ שהעביר הקולמוס לשמה אינו גט דאכתי הוי כתיבה שלא לשמה וכתיב לה לשמה.

הלכה ה

גט ישן כשר לכתחלה מדאוריתא כיון שנכתב כהלכתו כתב גט לאשה קודם שישאנה ונשאה וגרשה בו אינו גט אע"פ שנכתב לשמה דכתיב וכתב ונתן וכשנכתב לא היה ראוי לגירושין אבל כתב לארוסתו ונשאה וגרשה בו כשר שהרי בידו לגרשה עתה וקרינן ביה וכתב ונתן דכשנכתב היה ראוי לגירושין. כתב גט ליבמתו ויבמה וגרשה בו הויא ספק מגורשת כיון דאגידא ביה כארוסתו דמיא או דילמא כיון דבההיא שעתא לא היה בידו לגרשה ולהתירה בגט זה.

הלכה ח

גט שלא חתמו העדים לשמה או שהיה עד אחד פסול אם נתנו בעידי מסירה כשרים הוי כשר מן התורה ופוסל לכהונה דעדים החתומים כמאן דליתנהו ובעידי מסירה גרש.

הלכה ט

המביא גט ואבד במקום שאין השיירות מצויות ומצאו ואפילו לאחר זמן או שאבד במקום שהשיירות מצויות ומצאו מיד הרי זה בחזקתו ותתגרש בו ושיש לו טביעות עין בו ואפילו שהה זמן עד שמצאו הרי הוא בחזקתו דטביעות עין מדאוריתא דהא קטלינן ביה ובטביעות עינא דקלא נמי בני אדם מותרים בלילה בנשותיהם. הוחזק באותו מקום איש אחר ששמו כשמו שבגט חוששין לו ואם נתגרשה בו הוי ספק מגורשת דבעיא לשמה ודאי ואם ידע בודאי שלא עבר אדם שם הרי זה בחזקתו ואם היה לעדים סימן מובהק בו ולא חתמו על גט אחר שיש בו שמות כשמות אלו הרי זה בחזקתו ותתגרש בו אפילו אחר זמן מרובה ושיירות מצויות והוחזקו שנים ששמותיהם שוין דסימן מובהק אין עדות ברורה מזו.

הלכה יב

שנים ששמותיהם שוים ששלחו ב' גיטי' ונתערבו נותנים שניהם לזו ושניהם לזו בעידי מסירה דאע"ג דלא ידעי עידי מסירה בהי מינייהו מיגרשה ואין זו נתינה לשמה מבוררת לא בעיא לשמה אלא בכתיבה דלא קאי לה לשמה אלא אוכתב לפיכך אם אבד אחד מהם השני בטל מלהתגרש בו דהוי ספק.

הלכה יד

שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה אף ע"פ שכתב כל שם שיש לו וכל שם שיש לה אינו גט דאף על גב דמדאוריתא אפילו לא כתב שמו ושמה ולא שם עירו ועירה כשר למ"ד עידי מסירה כרתי כל שנכתב לשמן וניתן בעידי מסירה אפילו הכי כיון ששינה [שמותיהן] הוי מזויף מתוכו [כי האי] ובטל.

הלכה טו

הכל כשרים לכתוב את הגט חוץ מחמשה גוי ועבד וחרש שוטה וקטן. גוי דבעיא לשמה וגוי אדעתה דנפשיה עביד ועבד דלאו בתורת גיטין וקידושין הוא חרש שוטה וקטן דלאו בני דעה נינהו ולא ידעי לכתוב לשמה וישראל מומר שכתב גט לשמה נראה דמדאוריתא הוי גט כשר ופוסל לכהונה אבל חמשה אלו אינו גט ואינו פוסל לכהונה אף על גב דנחתם ונמסר בעדים כשרים. וכל שכתב תורף הגט פקח הגדול וישראלי הרי זה גט

כשר לכתחלה מדאוריתא אע"ג דכתבו אלו החמשה התופס. ואשה כותבת את גיטה דהא דכתיב וכתב הוא שאינה מתגרשת אלא בכתב.

הלכה יט

הכותב גט בשבת או ביום הכיפורים בשגגה ונתנו לה הרי זו (אינה) מגורשת בעידי חתימה דלאו פסולים נינהו כתבו וחתמו בו ביום בזדון ונתנו לה אינה מגורשת בעידי חתימה דהוו פסולים דאוריתא וביט"ט אפי' בזדון אם נמסר לה בפני עדים כשרים כשר מן התורה ופוסל לכהונה ונראה דאפילו בשבת ובזדון נמי אם נמסר בעדים כשרים כשר מן התורה דהא מזוייף עדים מתוכו לא פסול אלא מדרבנן כרש"י והא דנקט י"ט לאשמועינן דאפילו בי"ט פסול מדרבנן דילמא אתי למיסמך עלייהו:

פרק ד

הלכה א

כתב גט בדבר שאינו עומד כגון משקין ומי פירות וכיוצא בהם אינו גט דכתי' וכתב לה והאי לאו מידי כתב כיון שאינו עומד וכן מי עפצא ע"ג מגילה עפוצה כיון שאינו ניכר אינו גט דלאו מידי כתב. ועל הכל כותבין את הגט ואפילו על איסורי הנאה ועל דבר שיכול להזדייף והוא שיתנו לה בעידי מסירה ועל ב"ח נמי כידו של עבד וקרן של פרה ומוסר לה העבד והפרה דכתיב וכתב לה מ"מ מדלא כתי' ונתן ספר כריתות בידה והאי דכתיב ספר לאו למעוטי דבר שיש בו רוח חיים אלא לספירת דברי כריתות הוא דאתא.

הלכה ד

היה הגט חקוק על ידו של עבד בכתובת קעקע והיה יוצא מתחת ידה והיו העדים חקוקים על ידו הרי זו מגורשת אף על פי שאין שם עידי מסירה שהרי אין יכול להזדייף וכתיבה הוי דכתיב וכתובת קעקע אפילו היו מוחזקים בעבד שהוא שלו וגט חקוק על ידו והוא יוצא מתחת ידה והיא אומרת בעדים נמסר לי הרי זו ספק מגורשת שמא מעצמו נכנס לה שהגודרות אין להם חזקה. היה הגט חקוק על הטבלא והעדים עליו ויוצא מתחת ידה אף על פי שמוחזקין בטבלא שהוא שלה הרי זו מגורשת שהאשה עצמה כותבת את גיטה שאין קיום הגט אלא בחותמיו אם אין שם עידי מסירה. חקק הגט על הלוח או על האבן או על טס של מתכת אם חפר ירכי האותיות כשר שזה כתב הוא הרי הוא אומר כתוב' בעט ברזל כלומר שהוא חפר וכן אם חקק הירכו' מאחורי הטס עד שבלטו בפני הטס הרי היא כתיבה דהא יריכות של אותיות דהיינו הן ממש חקק וחקיקה מיקרי כתיבה דכתיב חרות על הלוחות וכתיב והמכתב וגו' אבל חפר

תוך האותיות עד שיראו תוך האותיות מכאן ומכאן אינו כתב ואינו גט לפי שלא צייר האותיות אלא חקק סביבותיהן ומקום האותיות נשאר מאיליו.

הלכה ז

המקעקע על העור תבנית כתב או שרשם על העור תבנית כתב הרי זה כשר כיון שרשם הדבר העומד. כותבין את הגט בכל כתב ובכל לשון דלא קפיד קרא אלא אכתיבה ובכל כתב קרינא ביה וכתב ולא קפיד קרא נמי אלא אספירת דברי כריתות בכל לשון שיהיה. גט שכתוב בכתב מן הלשונות ועדיו או א' מהם חתום בכתב אחר כשר והוא שיהיו מכירין העדים לשון הכתב והכתיב' ואפי' יהי' מקצ' הגט כתוב בלשון אח' ומקצתו בלשון אחרת כשר מן התורה.

הלכה ט

כל שיש בו משמעות גרושין אעפ"י שאיפשר שיקרא ממנו ענין אחר הרי זה כשר מן התורה הואיל ונקרא לענין גרושין. תורף הגט לר"ב ז"ל לכתחלה מן התורה הרי את מותרת לכל אדם זהו עיקר כתב הגט דאף על גב דלא כתיב ודין די יהוי וכו' הא מוכחא מילתא דבהאי גיטא מגרש לה דמדכתביה לשמה ויהביה לה מוכח דביה קא מגרש דהוי ספר ולא בדיבור.

הלכה יד

כתב כל נוסח הגט ולא דקדק במה שצריך לדקדק כשר מן התורה כיון שתורף הגט כתוב כהלכתו ואם מחק אות אחד מן התורף או תלה בין השיטין אינו גט כיון שאינו כתוב תורף הגט כהלכתו ואם חזר ופי' בסוף הגט שאות פלוני תלויה או על המחק כשר כשאר שטרות וכן גט שנמצא קרוע קרע ב"ד הרי זה בטל כשאר השטרות אבל אם אינו קרע ב"ד כשר נימוק או שהרקיב או שנעשה ככברה כשר כיון שמקום תורף ניכר ונקרא. נמחק או נטשטש ובבואה של הכתיבה קיימת אם יכול לקרות כשר ואם לאו אינו גט בד"א שהיה הגט יוצא מתחת ידה בעידי חתימה ואין שם עידי מסירה אבל יש שם עידי מסירה ושהיה כשר הרי זה כשר אף על פי שהיה תורף הגט על המחק או בין השיטין או שהיה קרוע שתי וערב כשנתן לה בפניהם.

הלכה יח

חמשה שכתבו גט א' לה' נשותיהם אם כתבוהו בכלל כגון שכתבו פלוני גירש לפלונית ופלוני לפלונית וכן אמר כל א' מהם הרי את מותרת לכל אדם וכו' ושני עדים חתומים למטה הרי זה גט כשר וינתן לכל א' בעידי מסירה דאע"ג דכתב לה ולא לה ולחבירתה כיון דכתב לכל חד פלו' גרש פלונ' הוי לה ולא לחבירתה ואם אין שם עידי מסירה

כל מי שתצא מידה מגלה זו מגורשת כיון שיש בו עידי חתימה דעדים אכולהו חתמו אבל השלים הגט לכל אחת אם נתנה מגילה זו לכל אחת בעידי מסירה כולן מגורשת ואם אין שם עידי מסירה והיתה מגילה זו יוצא' מתחת יד מי שגטה באחרונה שהעדים נקראים עמו הרי זו מגורשת ומתחת יד אחד מהראשונות ספק מגורשת. כתב אנו פלוני' ופלוני' גרשנו נשותינו פלוני' ופלוני' והרי הן מותרת לכל אדם אע"פ שנמסר לכל אחד מהם בעידי מסירה אינו גט שאין ב' נשים מתגרשות בגט אחד שנאמר וכתב לה ולא לה ולחברתה והאי הוי לה ולחברתה ואם חזר ופרטן פלוני גרש פלונית וכן כולם כשרים דקרינן לה ולא לחברתה.

הלכה כ

כתב ב' גיטין במגלה א' בשני דפין זה בצד זה אם יש שני עדים נקראים עם זה בסוף וכן לשני כשר וכל שתצא מגלה זו מתחת ידה מגורשת. היו שם ב' עדים בלבד באים מתחת גט זה לתחת גט זה אם יצא מתחת יד זו שהעדי' נקראים עם גיטה הרי זו מגורשת בעידי חתימה ואם מיד שנייה אינו גט עד שימסור לה בעדים. וכן ב' גיטין בשני דפין זה למעלה מזה והעדים באמצע את שהעדים בסוף גיטה מגורשת אם יוצא מתחת ידה ואת שהעדים בראש גיטה אינה מגורשת אלא אם כן נמסר לה בעדים. הקיף ראש דף זה לראש דף זה והעדים באמצע שנמצאו בראש שני הגיטין שניהם בטלים שאין העדים נקראים עם שום אחד מהם ואם נמסרו להם בעדים שניהם כשרים. שייר מקצת הגט וכתבו בדף הב' והעדים מלמטה בסוף הדף הב' כשר והוא שיהיה ניכר במגלה שלא נחתך ושלכך נתכוון הסופר שישלים בדף השני אבל אם אינו ניכר אע"פ שנמסר בעדים הרי זו ספק מגורשת שמא ב' גיטין הוי ונחתך מקצת זה מסוף הדף ומקצת השני מראש הדף שהיה הימני כתוב בתחתון של מגלה והשמאל בגובהה וחתך סופו של הראשון מפני תנאי שהיה בו וחתך ראשו של שני והשוהו להתחלתו של ראשון ואשתכח דקא מיגרשה בגט דלאו דילה ונראה דאם גופו של גט כתוב בדף ב' והעדים חתומים למטה הויה ודאי מגורשת בעידי חתימה אם כתוב שמו ושמה נמי בדף הב' דהוי מוכיח מתוכו ואפי' בלא שמו ושמה בדף הב' אם נמסר בעדים כשר.

הלכה כה

היה כתוב שאלו בשלום פלוני בין הגט לחתימת העדים הויה ספק מגורשת שמא לא חתמו אלא על שאלת שלום ואם היה כתוב ושאלו שליוה דברים אלו על דברי הגט מגורשת שעל שניהם חתמו ואם נמסר לה בעדים בין כך ובין כך הרי זה גט כשר דשאלת שלום ועדים כמאן דליתנהו ובעידי מסירה קמגרש:

פרק ה

הלכה א

זה שנאמר בתורה ונתן בידה אין ענין הכתוב אלא שיגיע הגט לה ואחד ידה או חיקה או חצרה או שלוחה שעשתה ידו כידה הכל א' הוא. ידה דכתיב בידה גגה חצרה וקרפיפה דכתיב ונתן מ"מ מדלא כתיב ובידה יתננו משמע לן נתינה כל דהו שליחה דכתיב ושלחה מביתו קרי ביה ושלחה לא מפיק הא מלמד שהאשה עושה שליח לקבל גיטה ואחד חצרה הקנויה לה או מושכרת או שאולה הא איכא נתינה כל דהו וחצרה משום ידה איתרבאי מה ידה בסמוכה אף חצרה בסמוכה הילכך סמוכה לחצרה בעיא דתיהוי בשעת נתינת הגט דומיא דידה א"כ אפילו בחצר המשתמרת בעיא סמוכה לה ואם לאו לא נתגרשה דחוב הוא לה שאין לה שאר כסות ועונה ואין חבין לאדם אלא בפניו דאין אדם יכול לעשות שליח לחוב חברו שלא מדעתו מדאיצטריך קרא לזכיה לאדם שלא בפניו דכתיב נשיא אחד נשיא אחד תקחו לנחול את הארץ והוו קטנים נמי בנוחלי הארץ וכיון דנחלת הארץ זכות להם היתה חלוקתם חלוקה משמע הא למה שהוא חוב גמור אין חבין לאדם שלא בפניו וחצרו נמי לאו בתורת שליחות מצי' לאיתויי דתתגרש שלא מדעתה הילכך בגט לא תרבויי אלא משום יד ומה ידה בסמוכה לה אף חצרה בסמוכה לה.

הלכה ב

זרק לה גטה מחצרו לגגה שהיתה עומדת בו כיון שהגיע לאויר מחיצות המעקה או לפחות מג' טפחים סמוך לגג נתגרשה דקודם שיגיע לאויר מחיצות או לפחות מג' אינו משתמר דאתי זיקא ושדי ליה ובעיא משתמר דומיא דידה דמשתמר ובעיא נמי דיהא סופו לנוח דאי אין סופו לנוח אע"פ שהגיע לאויר מחיצות או לתוך ג' לא הוי גט דאין משתמר. זרק לה גטה מגגו לחצרה כיון שיצא הגט ממחיצת הגג ויגיע למחיצת מקומה שהיא עומדת בו נתגרשה ואם לא היה סופו לנוח אינו גט אבל אם אחר שהגיע הגט כבר לרשותה נולד דבר שלא הניחו לנוח הרי זה גט דהא מעיקרא למינח קאי והוי משתמר. זרקו ע"ג קנה נעוץ ברשותה אינו גט עד שיגיע וינוח במקום המשתמר דומיא דידה. זרק גטה לתוך חצרה שלפנים מחצרו שגבוהות מחיצותיה ממחיצות הפנימית כיון שהגיע הגט לתוך אויר מחיצות החיצונה נתגרשה שהפנימית במחיצות החיצונה רגילה להשתמר הילכך משועבדות לה וקנו לה מה שאין כן בקופות דאפילו הגיע לאויר פנימית שלה בשהיתה מוטה ואין לה שוליים אינה מגורשת עד שינוח דאין כלי עשוי

אלא להניח בתוכו ואם יש לה שוליים לפנימית אפילו נח בקרקעותה אינה מגורשת דכיון דיש לה שוליים הבעל מקפיד על מקומה ואם אינו מקפיד על מקומה הוי גט וכן אם זרק לה לתוך כלי מן הכלים שלה שאין מקפיד על מקומם שהם בביתו או למטה גבוהה עשרה שיושבת עליה שאין הבעל מקפיד על מקום כרעי המטה שהם בביתו והרי חלקה המטה רשות לעצמה והוי חצר המשתמר שלה דומיא דידה שהיא סמוכה לה.

הלכה ט

השאילה הבעל מקום בחצרו ולא ייחד לה וזרק לה גט והגיע לד' אמות שלה שהיא עומדת בהן הרי זו מגורשת דכיון דהשאיל לה מקום בחצרו בקרוב לה הוא שהשאיל לה שתהא עומדת בצד המקום דאלו ברחוק לה נמצא שאינה בצד המקום המושאל לה והיאך תתגרש בו דלא עדיף מחצרה שאינה מתגרשת אלא בעומדת בצדה. נתגלגל מתוך ד' אמותיה לקורה או לסלע אם אין בו אחד מג' דברים אלו לא חלק רשות לעצמו וכיון שנח מתחלה תוך ד' אמותיה הוי כאלו הוא והיא במקום אחד ואם היה לו א' מג' דברים אלו ד' אמות על ד' אמות או גבוה עשרה או היה לו שם ליווי חלק רשות לעצמו ואפילו נתגלגל מתוך ד' אמות שלה ומקום אחר הוא שהשאיל לה לא ב' מקומות ואינה מגורשת עד שיגיע גט לידה.

הלכה י

כל שעבר הגט ברשותה שהיא עומדת בה אפילו בתוך ג' סמוך לארץ אינה מגורשת אלא א"כ סופו לנוח ברשותה. זרק לה גטה ונפל בגג אחר סמוך לגגה שהיתה עומדת בו אם יכולה לפשוט ידה ולקחתו מגורשת שאין בני אדם מקפידים על מקום כיוצא בזה. היתה ידה עשויה קטפרס וזרק הגט על ידה ונפל לארץ לתוך ד' אמות שלה ונח הרי זו מגורשת והני ד' אמות אע"ג דהוו תקנתא דרבנן קנו ליה דהקנום ועשאום כחצרו דהפקר ב"ד הפקר מדאוריתא כדילפינן לעיל במצוה מ"ו. נפל הגט לתוך הים או לתוך האש שמתחלת נפילתו לאיבוד היה עומד אינה מגורשת דלא הוי משתמר.

הלכה יג

זרקו לה בר"ה או ברשות שאינה של שניהם קרוב לה שיכולה לשומרו מגורשת קרוב לו שהוא יכול לשמרו אינה מגורשת מחצה למחצה ששניהם יכולים לשומרו או שניהם אין יכולין לשומרו הרי זו ספק מגורשת עד שיהיה קרוב לה. היה הגט קרוב לה כדי שתשוח ותטלנו אף על פי שהוא בתוך ד' אמותיו גם כן כשר מן התורה דהוי טפי משתמר לה בכדי שתשוח ותטלנו ואם היה הוא עומד תחלה לשם ואח"כ עמדה היא כנגדו וזרקו לה בכדי שתשוח ותטלנו אינה מגורשת כיון שהוא בתוך ד' אמותיו נמי והוא קנאם

תחלה עמדה היא תחלה ואח"כ בא הוא וזרקו לה אע"פ שהוא מחצה למחצה הואיל והוא לתוך ד' אמותיה שקנאתם תחלה הרי זה גט כשר מן התורה.

הלכה טו

זרק הגט לידה והוא קשור במשיחה וקצת המשיחה בידו אם יכול לנתקו ולהביאו אצלו אינה מגורשת ואם לאו מגורשת מ"ט בעינן כריתות וכשאין יכול לנתקו איכא כריתות וכשיכול לנתקו ליכא.

הלכה יז

נתן הגט ביד עבדה כפות וניעור והיא משמרתו הרי זה גט כאלו הגיע גט לחצרה ואם אינו כפות אינו גט דבעיא חצר המשתמרת לדעתה דומיא דידה והאי הוא משמר עצמו כשאינו כפות נתנו ביד העבד והוא ישן והיא משמרתו הרי זה כשר מן התורה דהואיל והוא ישן אינו משתמר אלא על ידה. כתב הגט ונתנו ביד עבדו וכתב לה שטר מתנה עליו כיון שזכתה בעבד זכתה בגט ונתגרשה אם היה כפות דהוי משתמר לדעתה או אפילו ישן מן התורה הויא מגורשת ואם אינו כפות והוא ניעור אינה מגורשת דהוי משתמר לדעתו ולא לדעתה וקמ"ל דאע"ג דקנתה העבד לא מיתגרשת ואם נתן גט בחצרו ונתן לה או מכר לה החצר כיון שקנתה החצר בשטר או בכסף או בחזקה דהוי קנינים מן התורה כמו שיתבאר במקומו בס"ד הרי זו נתגרשה דהוי חצר המשתמרת לדעתה כיון שהיתה בצד החצר בשעת הקנין:

פרק ו

הלכה א

שליחות נפקא לן מדכתיב ושלחה ואיש זכר יכול ליעשות שליח לבעל להולכה כיון דאיתרבי שליחות מקרא ושלחה ודאי זכר רבי להולכה שכן בעל עליו להוליך גט לאשתו ובמידי דאיהו כשר שלוחיה נמי (איהו) כשר. ושליחות דידה נמי נפקא לן מדכתיב ושלחה קרי ביה ושלחה לא מפיק הא ואשה אחרת הויא שלוחה לחברתה לקבלה מאחר דרבי קרא שליחות לקבלה שכן היא עצמה שהיא אשה מקבלת גטה ולהכי דין שיקבל גט חברתה. ואיש נמי הוי שליח אשה לקבלה שכן אב ראוי לקבלה בגט בתו הקטנה שהתורה זכתה לו לקבל קידושיה כדילפינן לעיל מויצאה חנם אין כסף ולקבל גטה דכתיב ויצאה והיתה לאיש אחר איתקש יציאה להויה הילכך בשליחות אשה לקבלה איש נמי כשר. ומ[ד]שליחות דאשה ל"ש אשה ל"ש איש כדאמרינן שליחות איש נמי להולכה ל"ש איש ל"ש אשה מצי לשוויי שליח להולכה דשלח דמרבינן שליחות לבעל

דומיא דושלחה דמרבינן שליחות לאשה ושליח סתם דאיש הוי שליח הולכה דומיא דידיה דמוליך גט לאשתו ושליח סתם נמי דידה הוי שליח קבלה דומיא דידה דמקבלת גטה. ומשהגיע גט לידו תתגרש כמו אם הגיע לידה. ונראה דמן התורה אינה צריכה לעשותו בעדים דומיא דשליח דידיה אלא כיון שיוצא הגט מתחת יד שליח קבלה נתגרשה כיציאתו מתחת ידה.

הלכה ג

והבעל אינו יכול לעשות שליח לקבל גט לאשתו דחוב הוא לה אבל האשה יכולה לעשות שליח הבאת גטה דהיא עצמה נמי נעשה שליח הבאה או הולכה אם אמר לה בעלה הולך גיטיך ולא תתגרשי בו עד מקום פלוני ולהכי יכולה לעשות שליח הבאה ושליח סתם שנא' הוי שליח הבאה או שליח הולכה.

הלכה ו

הכל כשרים לשליחות הגט בין קבלה בין הולכה או הבאה חוץ מה' חרש שוטה וקטן ונכרי ועבד. נכרי דלאו בר היתירא הוא דאין להם קידושין ואין גיטין נוהג בהם ובמידי דלנפשיה לא חזי לא מצי לאחריני למיעבד שליחותא א"נ מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית. ועבד נמי לאו בתורת גיטין וקידושין הוא. חרש שוטה וקטן לאו בני דעה נינהו. וגבי כל שליחות דעלמא איש בעינן ולא קטן דכתיב ויקחו להם איש שה לבית אבות אחד לוקח לכולן. ואם קבל או הביא א' מאלו אינו גט. אבל הנשים והקרובים כשרים נשים כדאמרינן לעיל וקרובים נמי דהוו בתורת גיטין והם בני דעת ואפילו פסולים בעבירה מן התורה נמי כשרים לשליחות גט מן התורה בד"א כשנתקיים הגט בחותמיו שאין אנו צריכין לעדותו אבל אם לא נסמוך בו אלא על דברי פסול בעבירה מן התורה אינו גט דכיון דהוי רשע פסול לעדות כדילפינן לעיל ואם לא היו אלו הה' בני דעת או בתורת גיטין בשעת שליחות אע"פ שהיו בני דעת בשעת נתינת הגט ליד האשה הגט בטל דבעי' בני דעת בשעת נתינתן ליד האשה נמי ואם היו תחלתם וסופם בני דעת אע"פ שבאמצע לא היו הרי זה גט כשר.

הלכה ט

אמרה לשליח טול לי שא לי יהא לי בידך כולן לשון קבלה הן כאומרת בפני' התקבל לי גיטי. ויש לה לעשות שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה דושלח ושלחה הוא דילפינן שליחות לאיש ולאשה ומשמע ואפילו בהדי הדדי. וקטנה אינה עושה שליח. דכי כתיב שליחות בין בגיטין בין בפסח איש כתיב בענין ויש לה חצר דחצר משום ידה איתרבאי דכתיב ונתן בידה וידה רשותה משמע דכתיב ויקח את כל ארצו מידו וכי היכי דאית

לה יד דמשיודעת לשמור גטה מגורשת דלא מיעט רחמנא אלא שוטה שמשלחה וחוזרת וכתיב ושלחה מביתו יצתה זו שמשלחה וחוזר' והכי נמי אית לה חצר.

הלכה י

האשה שעשתה שליח קבלה ואמר לו הבעל הולך לה או הולך ותן לה עקר שליחות דהרשות בידו דלא עדיף שלוחה ממנה דאם לא רצה לתת לה גטה אלא שעשה שליח הרשות בידו כ"ש אם לא רצה לתתו לשלוחה בתורת שליח קבלה אלא בתורת שליחות הרשות בידו. ואם אמר תתקבל לה או זכה לה לא עקר שליחות הקבלה. שליח האשה שאמר לו שליח קבלה אני ואמר לו הבעל הילך כמו שאמרה היא והביאו ואמרה היא לא שליח קבלה שמתיך אלא שליח הבאה אפילו הגיע גט לידה אינה מגורשת שהרי עקר שליחותא כי אמר לו שמעולם לא נעשה אלא שליח קבלה והוא אדיבוריה הוא דקא סמיך והאי דקאמר כמו שאמרה דמהימנית לי דשליח לקבלה את הוא דקאמר הילכך אינה מגורשת דכי יהביה בעל ניהליה אדעתא דשליח קבלה יהביה והרי היא מכחישתו. ואם אמר שליח הבאה אני ואמר הילך כמו שאמרה והיא אמרה שליח קבלה שמתיך לא עקר שליחותה אלא גרע אותה ומגורשת ממה נפשך אי אדיבורא דידה קא סמיך הרי נתגרשה מיד שהגיע גט ליד השליח ואי אדיבוריה קא סמיך משהגיע גט לידה מיהת מגורשת וליכא למימר דילמא אדיבורא דידה קא סמיך ולא עשאו שליח הולכה ושליח קא עקר ושליחות האשה דאמרה שליח להובאה הוית לא לקבלה דהא מאן דניחא ליה למיטרח בהולכה כ"ש דניחא ליה להיות שליח קבלה הילכך מה נפשך משיגיע גט לידה מגורשת. הבעל ששלח גט ואמרה אשתו לשליח יהיה פקדון אצלך או הרי את שליח לקבלו לי מגורשת מספק אי בעינא דיחזור שליחות אצל הבעל כיון דניתק משליחותו או לאו דין שליח עם האשה כדין הבעל עם אשתו כדלעיל.

הלכה טז

בטל הגט שנתן לשליח קודם שיגיע לידה בטל הוא דלא עדיף מיניה דהיה יכול לעכב הגט אחר שכתבו שלא ליתנו ה"נ מבטל ליה דיד שליח דמדאוריתא מצי מבטל ליה עד דמטי לידה דכתיב וכתב ונתן בידה עד דמטי לידה לאו גיטא הוא ואם אחר שהגיע לידה תוך כדי דיבור בטלו בפני שנים דאין דבר שבערוה בפחות משנים לא הוו ביטול כדילפינן לעיל דאין תוך כדי דיבור בגיטין וקידושין ואע"פ שהיה מחזר ומבקש השליח קודם שיגיע לידה לבטלו אינו בטל. שלח הגט ביד שנים ובטל הא' בטל השני דשליחות שבטל מקצתו בטל כולו וכן אם אמר לב' גט שאני כותב לאשתי בטל הוא וכתבו ונתנו בטל וכן אמר כל גט שיכתוב פלוני או בב"ד פלוני הוא בטל הרי זה בטל וזו היא מסירת

מודעא וכן אמר גט שאכתוב לאשתי בטל הוא וכל דבר שאבטל בו מודעא יהיה בטל וכתב ונתן לה הרי זה בטל אף על פי שבטל המודעא קודם נתינה דהא עשה מודעא על המודעא תקנת דבר זה שיבטל כל מה שמסר שגרם לבטל גט זה ואחר כן יכתבו ויחתמו ויתנהו מיד וטעמא דמודעא מבטלת הגט דכיון דאין האיש מוציא אלא לרצונו והוא מעיד על עצמו שאינו חפץ באותו גט לא מהני מה שכותבו ונותנו אח"כ.

הלכה כא

בטל הגט שביד שליח לא בטל אלא השליח ולא הגט אבל היה בידו ובטלו שאמר גט זה בטל הוא אינו מגרש בו לעולם ואם גרש בו אינה מגורשת וכן אם פירש בגט שביד שליח שמבטלו מהיות גט אינו מגרש בו לעולם דכיון שבטלו אחר שנכתב הוי כחרס וכאלו לא נכתב לשם גירושין. בטל הוא אי איפשי בו לא יועיל לא יתיר לא יעזוב לא ישלח לא יגרש יהא כחרס יהי חרס הרי הוא כחרס כל אחד מאלו הלשונות וכיוצא בהם הוו לשונות ביטול אבל אמר אינו גט פסול הוא אינו מועיל אינו מתיר אינו משלח אינו מגרש חרס הוא לא אמר כלום שאינו אלא כמודיע אמיתת הדבר והרי לא הודיע דבר שהוא כן כמי שאומר על מותר שהוא אסור. אמר גט זה בטל שמשמע פועל עבר כמו חמק עבר אם נתגרשה בו הויא ספק מגורשת אי בטלו קודם אי לאו.

הלכה כה

הגט שביד השליח נותנו לאשה לעולם אף על פי ששמע מן הבעל דברים שמשמען שאין בדעתו לגרשה עד שיאמר בפירוש לא תתן לה שהרי בטל שליחותו או יבטל בפירוש.

הלכה כז

אין אומרי' שמא בטל הבעל השליח אלא נותנין בחזקת שהוא כשר ותנשא בו דכיון דילפינן מקרא דמשוי שליח נראה דלא חיישינן להכי ואם נמצא אחר כן שבטלו תצא והולד ממזר כיון שנודע שבטלו קודם שהגיע לידה וכן לענין מודעא. וכן שליח שהניח הבעל זקן או חולה נותנו לה בחזקת שהוא קיים דהעמד דבר על חזקתו מדאוריתא וכדאמרינן במצוה דלעיל אבל גוסס רוב גוססין למיתה והוי ספק מגורשת דאין גט לאחר מיתה ולא אזלינן בתר רובא דנימא ודאי אינה מגורשת משום דאיכא חזקה דהיה קיים. וכן עיר שהקיפה כרכום וספינה המטורפת בים והיוצא לידון הם בחזקת חיים ויתן שליח הגט ותהיה בחזקת מגורשת אבל הקיפוה גייס והופקעה וספינה שאבדה בים ויוצא ליהרג בב"ד של גוים וגררתו חיה או שטפו נהר או נפלה עליו מפולת נותנין עליו חומרי חיים וחומרי מתים והויא ספק מגורשת אם נתנה לה הגט השליח ואם יודע שמת הבעל קודם שיגיע הגט לידה אינו גט.

הלכה ל

הבעל ששלח גט לאשתו הוא חייב במזונותיה עד שיגיע גט לידה או לשליח קבלה דאכתי הויא אשתו וכתיב שארה וגו':

פרק ז

הלכה א

שליח שהביא גט ממקום למקום בארץ ישראל נתנו לה ותנשא בו ולא חיישינן לזיוף כל שאין הבעל מערער אבל אם בא הבעל וערער ואמר לא גרשתיך מעולם וגט שהובא לה מזוייף הוא אם לא נתקיים בחותמיו ולא נודעו עדיו כלל תצא והולד ממזר שהרי אינה מגורשת כיון שהוא טוען ודאי מזוייף הוא והיא אינה יודעת בזה דבר וחתימת העדים אינה מצויה העמד אשה על חזקתה והויא לה אשת איש ואם נתקיים בחותמיו הרי הוא בחזקתו ואף על גב דהכחיש שליחותו דאמר לא גרשתיה מעולם הואיל ויצא הגט מתחת ידו ונתקיים בחותמיו לאו כל כמיניה להכחיש שליחותו.

הלכה ד

שליח עושה שליח דכתיב ושלחה הוסיף וי"ו עוד מלמד שהשליח עושה שליח.

הלכה ח

ושליח שהביא גט בח"ל או מחוצה לארץ יתנו לה דלא חיישינן לזיוף ותנשא בו מן התורה כל שלא בא הבעל וערער אפילו לא נתקיים בחותמיו ואם בא הבעל וערער ולא נתקיים אינה מגורשת אבד הגט הרי זו ספק מגורשת. ואם אמר השליח בפני נכתב ובפני נחתם אין משגיחין בערעור הבעל ואפילו אין עדיו ידועים אצלנו או שהיו כשמות הגוים אבל הביא הבעל ראיה ברורה שזה הגט שאמר שבפניו נכתב מזויף הוא הרי זה בטל דאין דבריו של א' במקום שנים.

הלכה יב

נכתב מקצת הגט שבו התורף בפניו ונחתם כולו בפניו ואפילו שמע קול קולמוס כותב וחתמו העדים בפניו הרי זה אומר בפני נכתב ובפני נחתם ואין מועיל ערעור הבעל אבל לא העיד על תורף הכתיבה והחתימה אם ערער הבעל צריך קיום חתימות ושנים שהביאו גט ויוצ' מתחת יד שניהם אין הבעל יכול לערער אפילו לא נתקיי' שהרי הם עדיו ואלו אמרו בפנינו נתגרשה מגורשת דעל פי שנים עדים כתיב ואשה נמי אי אמרה בפני נכתב ונחתם אין מועיל ערעור הבעל כיון שגט יוצא מתחת ידה.

הלכה כג

אמרה היא שמנה אותה שליח עד ב"ד פלוני ושמינו שליח ויתנו לה אם אמרה בפניו נכתב וכו' ונותנין אותו לשליח ליתן לה ואין מועיל ערעור הבעל וכל שגט כהלכתו בעדים יוצא מתחת ידה אין חוששין שמא זייפה אותו שהרי אינה מקלקלת על עצמה והעדים נעשו כמי שנחקרה עדותן ואפילו אינם ניכרים ולא נתקיים הגט ואם ערער הבעל יתקיים בחותמיו:

פרק ח

הלכה א

המגרש על תנאי אם נתקיים התנאי הרי זו מגורשת ואם לאו אינה מגורשת. וכבר כתבתי פ"ו מהלכות קידושין מאין לנו מן התורה שנוכל להתנות בגט ובשעת קיום התנאי הוא שתהיה מגורשת לא משעת נתינה. דהכי משמע פשטא דתנאי בני גד ובני ראובן דכתיב אם יעברו בני ראובן וגו' ונתתם להם דמשמע כשיקיימו התנאי אז ונתתם דמקודם לא היתה נתונה להם אפילו קיימו אחר כן התנאי מדלא קאמר יעמדו או יהיו בארץ גלעד. לפיכך יש לבעל לבטל או להוסיף או להתנות כל זמן שלא נתקיים התנאי הראשון אפילו הגיע גט לידה דהוה ליה כאלו לא הגיע לידה הואיל ואינו גט עד שיתקיים התנאי. ולפיכך צריך שיהיה הבעל והגט קיים כשיתקיים התנאי ואם לאו אינה מגורשת. ואפילו הכי לר"ב ז"ל אם נשאת לא תצא כיון דלכשיתקיים התנאי תהוי מגורשת למפרע אלא א"כ לא נשאר בידה לקיימו שהרי בטל התנאי. ומעכשיו ומהיום ועל מנת הויא מגורשת משעת נתינה ואינו יכול לבטל ולא להוסיף ואפילו אין הבעל והגט קיימים בשעת קיום התנאי. ואם נתיחד עמה הבעל בפני שני עדים אפילו נתקיים התנאי אחר כך הויא ספק מגורשת שמא נבעלה לשם קידושין ונתבטל הגט.

הלכה ד

כתב או התנה תנאי בגט קודם כתיבת התורף הוי ספק גירושין אי בעי' ספר כריתות בשעת כתיבה כדכתיב וכתב לה ספר כריתות וכו' והא ליכא כיון דהזכיר תנאי או דילמא כיון שנתקיי' התנאי למפרע הויא בשעת כתיבה נמי ספר כריתות דיש ברירה.

הלכה ה

הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני אלא לפלוני אפילו על פה אחר התורף אינו גט דהא שייר בגט ואין זה כריתות ואפילו שאותו פלוני הוא מחייבי לאוין עליה כיון דהוו תפסי בה קידושין הא שייר בגט ואין זה כריתות ואפילו קטן הוי שיור כיון דאתי לכלל

הויה. אבל היה אותו פלוני מי שאין קידושיו תופסין בה הרי זה גט כשר דלא שייר מידי כיון דבלאו הכי אין קידושין תופסין לו בה. ואם היה בעל אחותה הויא ספק מגורשת דכיון דאחותה קיימת ולא תפסי לו בה קידושין לא הוי שיור או דילמא זמנין דמתה אחותה וחזיא ליה והא שייר. חוץ ממי שיוולד מספקא לן השתא מיהא לא אתילידו ולא שייר או דילמא עבידי דמתילדי ומיתסרא עליהם מפני אשתו של זה והוי שיור. חוץ מזונותיך בנישואין הא לא שייר או דילמא הא שייר בביאה בעלמא וצד אישות קרינא ביה. חוץ משלא כדרכה בנישואין (בנישואין) הא לא שייר או דילמא משכבי אשה כתיב הקיש שני משכביה לכל דבר והא שייר. חוץ מקידושין בשטר איפשר דמקדש לה בכסף ובביאה או דילמא ויצאה והיתה איתקוש הויות להדדי והיכא דשייר חדא מינייהו לא קרינא ביה ויצאה. חוץ מהפרת נדריך בנישואין הא לא שייר או דילמא אישה יקימנו ואישה יפרנו כתיב וכיון דשייר הפרת נדריה לגביה אישות קרינא ביה והוי שיור. חוץ מתרומותיך בנישואין הא לא שייר או דילמא קנין כספו כתיב והאי כיון דלאו בר הכי הוא לא הויא קנין כספו ואשתכח דשייר בקידושין אצל כהנים. חוץ מירושתיך בנשואין הא לא שייר או דילמא לשארו וירש אותה כתיב וכיון דאיהו ירית לה אשתו היא והא שייר בכל הני הרי זו ספק מגורשת מהני טעמי והאי חוץ מירושתיך דהוו ספק נראה דהוי למ"ד ירושת הבעל מדאוריתא דלרב ז"ל דהוי מדרבנן הא לא שייר מידי מדאוריתא וה"ל למימר ספק מגורשת מדרבנן דהא לא איבעיא לן חוץ ממציאתיך או חוץ מפירותיך דהוו מדרבנן כיון דלא שייר מידי דאוריתא פשיטא דלא הוי ספק גירושין מדאוריתא אלא גירושין גמורים בלי שיור ואיפשר דלרב ז"ל נמי כיון דבירושת הבעל איכא אסמכתא דאוריתא ומשמע דהוי מילתא תליא באישות טפי ממציאתה או פירותיה מיבעיא ליה אי הוי שיור באישות דדעתיה דליהוי אשתו לענין ירושה והא שייר בענין אישות או לא.

הלכה ז

הרי את מותרת לכל אדם חוץ מראובן ושמעון וחזר ואמר הרי את מותרת לראובן ושמעון קודם מסירה הרי זו מגורשת שהאנשים שאסר התירן לה. ואם אמר הרי את מותרת לראובן לא בטל של שמעון ואינה מגורשת דלא נימא ה"ה לשמעון ומשום דפתח ביה בראובן הוא דנקט ראובן אבל אמר לה הרי את מותרת לשמעון או הרי את מותרת אף לשמעון הוו ספק גירושין שמא לא התירה אלא לשמעון וראובן באיסורו עומד וזה שאמר אף לשמעון ר"ל לכל אדם אף לו או שמא התירה לכל וזה שאמר אף לשמעון וה"ה לראובן ששמעון סמוך לראובן בתנאי היה.

הלכה ט

היום אי את אשתי ולמחר את אשתי אינה מגורשת אע"פ שכרת היום בינו לבינה דאכתי לא פסקה מיניה כיון שאמר לה בפירוש ולמחר את אשתי שיורא הוי. על מנת שלא תשתי יין כל ימי חייכי אינו גט דאין זה כריתות כיון שאין מפרידן אלא יום המות ועד יום מותה קשורה בו כל ימי חיי או חיי פלוני הרי זה גט שהרי כרת בינו לבינה ולא תשאר לו עליה רשות כשימות הוא או אותו פלוני. על מנת שלא תלכי לבית אביך עד שלשים יום הרי זה גט דהא הוי כריתות אבל לעולם אינו גט שאין זה כריתות כיון שלא תהיה מותרת במה שנאסרה אפילו אחר מיתת אביה דאפילו תכנס לבית אביה אחר מיתתו לאו בית אביה מיקרי ואינה עוברת על תנאה דאינו דומה לאמרה על מנת שלא תשתי יין כל ימי פלוני דהוי כריתו' דהתם הותרה אחר מיתת פלוני ביין שנאסרה קודם מה שאין כן הכא דלא הותרה לעולם בבית אביה דאחר מיתת אביה לאו בית אביה מיקרי כדאמר' א"נ כדאיתא בתוספתא דמשום הכי לא הוי כריתות דבית אביה קרויין כל יוצאי חלציו אע"פ שמת כדאשכחן גבי תמר דכבר מת אביה וכתיב שבי אלמנה בית אביך וגו'. וכן שלא תאכלו בשר שלא תשתי יין לעולם אין זה כריתות עד שלשים יום הרי זה גט שהוא כריתות.

הלכה יב

על מנת שלא תנשאי לפלוני אינו גט דהוי כלעולם דאפילו לאחר מיתת אותו פלוני אינה מותרת במה שאסרה כיון שאי איפשר בנישואין לאחר מיתה אבל עד חמשים שנה הרי זה גט דהוי כריתות ואם נשאת בטל הגט דהא עברה על תנאי. זנתה עמו הולד כשר שלא התנה אלא על הנישואין. על מנת שתנשאי לפלוני אם נשאת לאחר תצא והולד ממזר דהא יתבטל הגט.

הלכה יד

הרי זה גיטיך והנייר שלי אינה מגורשת שאין זה כריתות דלא יהיב לה ולא מידי דכיון שהנייר שלו לא נתן לה כלום דנמצאו אותיות פורחים באויר וכתיב ונתן בידה ע"מ שתתנו לי את הנייר הרי זה גט ותתן דהא נתנו לה אלא שהתנה עמה שתתן לו ושפיר קרינן ונתן בידה דמתנ' ע"מ להחזיר שמה מתנה. חקק הגט על טס של זהב ונתנו לה ואמר לה הרי זה גיטיך וכתובתיך כשר דלא אמרינן כיון דלפירעון כתובה יהיב לה לא קרינא ביה ונתן.

הלכה טז

כל תנאי שמבטל הגט שכתוב בגט קודם כתיבת התורף וחזר ומחקו ונתנו לה הרי זו ספק מגורשת מטעם ברירה ואם היה התנאי על פה נוטל הגט ממנה מפני שנתנו שלא בהכשר וחוזר ונתנו לה בלא תנאי זה.

הלכה יח

הרי זה גיטיך אם תתני לי מאתים זוז וחזר והתנה עליה בפני עדים שתשמש את אביו שתי שנים ולא בטלו האחרונים את הראשונים רצתה משמשת רצתה נותנת דהא להוסיף לא בא כיון שלא אמר לה שתשמש את אבא תוספת על תנאי הראשון ולעקור נמי לא בא מדלא בטל בפירוש דברו הראשון. ואין א' מן העדים הראשונים ואחד מן האחרונים מצטרפים להעיד שיהיה תנאי בגט כל זמן שלא יבאו ב' על א' מן התנאים כשר על ידי חתימה ולאו כל כמינייהו דהנך לשוויי תנאה בגיטא ואם אמר לה שתתן לי מאתים זוז ואחר כך אמר בפני שנים שתתן לי שלש מאות כבר בטל תנאי של מאתים וצריכה ליתן שלשה מאות זוז.

הלכה יט

התנה עליה שתעשה דבר זה סתם ולא פי' כמה זמן כגון שתשמשי את אבא שתניקי את בני הרי זה כמפרש יום א' הואיל ולא פי' כמה זמן וכיון ששמשה את אביו יום א' או שהניקה את בנה יום א' תוך כ"ד חדש הרי זה גט מת האב או הבן קודם שתשמש או שתניק אינו גט דהא לא קיימה תנאו. אמר לה ע"מ שתניקי את בני או שתשמשי את אבי ב' שנים הרי זו משלמת הזמן שפי' מת הבן או האב תוך הזמן או שאמר האב אין רצוני שתשמשני אינו גט שהרי לא נתקיים תנאו והוא דוקא ב' שנים אמר דלצעורא איכוון.

הלכה כא

נתנה לו מה שהתנה מדעתו מגורשת שלא מדעתו מגורשת מן התורה. התנה עליה שתתן לו ק"ק זוז תוך שלשים יום ואמר לה תוך הזמן הרי הם מחולין לך אינה מגורשת שהרי לא נעשה התנאי דלצעורא איכוון בשעת התנאי והא לא נצטערה מת בתוך ל' יום הואיל ושלמו ל' יום ולא נתנה לו אינה מגורשת דהא לא קיימה תנאו. לא קבע לה זמן ומת קודם שתתן לא נתבטל הגט מדאוריתא הואיל ולא קבע זמן. התנה עליה שתתן לו כלי או בגד פלוני אע"פ שנתנה אלף זוז בדמיו אינו גט עד שתתן לו או עד שיבטל התנאי.

הלכה כד

מי שנתגרשה על תנאי וקדשה קודם קיום התנאי אם נתקיים אח"כ מקודשת דמגורשת היתה למפרע בזמן הקידושין ואם לא נתקיים התנאי ובטל הגט אין קידושין תופסים בה כיון שעברה על תנאה ונתבטל הגט ואפילו נשאת אינה צריכה גט מב' מן התורה:

פרק ט

הלכה א

האומר לאשתו הרי זה גיטיך ולא תתגרשי בו אלא עד זמן כך או עד שתעשי כך אינו תנאי ואינה מגורשת עד שיגיע הזמן או שתעשה מה שאמר כשהיה הגט ברשותה קיים והבעל קיים ואם הניחתו בצידי רשות הרבים ויחדה אותו לשם אף על פי שאינו ברשותה מגורשת כיון שהיה במקום שיחדה אותו אחר הזמן וצידי רשות הרבים לאו כרשות הרבים דמו ואם נשאת קודם שיגיע הזמן שקבע או שתעשה המעשה שתלה בו הגרושין תצא והולד ממזר שעדין היא אשת איש גמורה ואין כאן גירושין.

הלכה ו

הנותן גט ביד אשתו ואמר לה אם לא תתני לי ק"ק זוז אין זה גט או אין את מגורשת הרי זה לא גירש כלל ואין כאן גט לא על תנאי ולא תלוי במעשה כיון שלא הזכיר גירושין בפי' דאע"ג דאמרן לעיל פ"א דנתן גט לידה ולא אמר לה כלום דמגורשת מן התורה היינו כשנתנו סתם אבל הכא שרצה להתנות ולא התנה בפי' כיון שלא אמר הרי זה גיטיך אינה מגורשת. כפלת התנאי והן קודם ללאו אמרן לעיל במצות גירושין דילפינן להו מתנאי בני גד ובני ראובן.

הלכה ח

התנה עליה שיהא גט אם לא בא עד ל' יום ואירעו אונס בדרך שלא בא עד לאחר ל' הרי זה גט דאין טענת אונס בגיטין והוי גיטא.

הלכה ט

התנה עלי' שתתגרש כשיעבור מנגד פניה ל' יום והיה הולך ובא ולא נתיחד עמה כשילך וישהה ל' יום תהיה מגורשת ואע"פ שהיה הולך ובא תוך ל' הואיל שלא נתיחד עמה הרי זה גט כשר כשהאמינה עליו שלא פייסה ומחלה לו ואם לא האמינה כשר מן התורה דכשמחלה אותו בפי' הוא דבטל הגט אבל מן הסתם בכל התנאים שהם תלויי' ברצונה אין חוששין מן התורה שמא מחלה או שמא פייסה במתגרשה מן הנישואין אלא מדרבנן דמדאוריתא העמד דבר על חזקתו ואין ספק שמא פייס או שמא בא מוציא מידי ודאי

שנתגרשה. מת בתוך זמן שהתנה במעכשיו אם לא יבא כיון שאי אפשר שיבא היא מגורשת מיד מן התורה.

הלכה יב

זה גיטיך אם מתי או מחולי זה לא אמר כלום דכמאן דאמר לאחר מיתה הוא ואין גט לאחר מיתה דהא במיתתו נפלה קמיה יבם ואין גט חל אח"כ. מעכשיו אם מתי הרי זה גט וכשימות תהיה מגורשת למפרע משעת נתינת הגט מעכשיו ולאחר מיתה או מהיום ולאחר מיתה הוי ספק מגורשת שמא חזר בו מלשון מעכשיו ולא סמכה דעתו אלא על לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה כדאמרינן. לכשתצא חמה מנרתקה ומת בלילה אינו גט דלכי נפקא קאמר לה ואין גט לאחר מיתה ע"מ שתזרח חמה ומת בלילה מגורשת דמעכשיו קאמר וכשתזרח יתקיים התנאי אם זרחה יהיה גט ואי לא לא ומת בלילה הוי כאם מתי דאין גט לאחר מיתה.

הלכה טז

שכיב מרע שנתן גט לאשתו ועמד אע"ג דאומדן דעתיה הוא דאדעתא דמיתה יהב לה והוי כעיקר חזקה דאוריתא אינו יכול לחזור בו דאפקעינהו רבנן לקידושין מיניה והפקר ב"ד הפקר כדילפינן לעיל.

הלכה יז

הרי זה גיטיך מהיום אם מתי מחולי זה ונפל עליו הבית או נשכו נחש או טרפו ארי וכיוצא בזה ומת אינו גט דאונסא דלא שכיח לא אסיק אדעתיה ולא אמר אלא אם ימות על ידי החולי. אמר לה אם לא יעמוד מחולי זה ונפל עליו בית או נשכו נחש או טרפו ארי ומת הרי זו ספק מגורשת שמא לא יעמוד ממה שיקרא לו תוך ימי החולי הוא דקאמר. הרי זה גיטיך מעכשיו אם מתי מחולי זה ועמד והלך בשוק אם מחמת החולי הראשון אמדוהו שמת הרי זה גט ואם לאו אינו גט דלא אמר אלא מחולי זה ואם ניתק מחולי לחולי ולא עמד בשוק הרי זה גט אף על גב דניתק לחולי אחר כיון שלא עמד יש בו מחולי הראשון ולא בעי אומדנא וכל זה בלבד שלא תתיחד עמו.

הלכה כא

מי שזיכה גט לאשתו על יד אחר במקום יבם ומת קודם שהגיע גט לידה הרי זו ספק מגורשת דאף על גב דחובה הוא לאשה שתתגרש ואין חבין לאדם אלא בפניו כדילפינן לעיל פ"ה הכא שהוא במקום יבם והרבה נשים זכות הוא להם שלא יפלו לפני יבם הוי ספק אי זכות הוא לה או חובה כמו שלא במקום יבם.

הלכה כב

כתבו ותנו גט לאשתי לאחר י"ב כותבים ונותנים אחר הזמן אם היה חי ואם כתבוהו תוך הזמן ונתנוהו לאחר הזמן אינו גט דלא צוה לכתוב אלא לאחר י"ב חדש ואם לא נודע אם קדם הגט למיתת הבעל הויא ספק מגורשת. כתבו ותנו לאחר השבוע אין כותבין אלא עד שנה אחר השבוע שהיא שנה ח' ולא לאחר מכאן וכן אחר שנה חדש א' של שנה שניה ולא יותר אחר חדש שבת א' מחדש ב' אחר שבת יום אב"ג ולא יותר קודם השבת מיום ד' ואילך עד שבת ואם אחרו ונתנו לה אחר הזמן כשר מן התורה לדעת הרב ז"ל ואם כתבו ונתנו לה אחר שנתיחד עמה אינו גט דהרי הוא כאלו בטל בפי' שליחותא דודאי חזר בו כיון שעשה מעשה שנתיחד עמה.

הלכה כו

אמר לעשרה כתבו גט לאשתי א' כותב על יד כולן דלא איכוון אלא לחד מיניהו כולכם כתבו כותב אחד במעמד כולם הוליכו א' מוליך על יד כולן כולכם הוליכו מוליכו א' במעמד כולם כתבו גט וחתמו ותנו לאשתי א' מהם כותב וב' מהם חותמים וא' מהם נותנו לה ואפילו היה הכותב אחד משני העדים שחתמו בו והשליח שנתנו לה הרי זה כשר מן התורה. כולכם חתומו כולם חותמים ואם מנאם הוי ככולכם חתומו ושנים שחותמים בתחלה הם משום עדים והשאר משום תנאי שהתנה שיחתמו כולם לפי' אפילו היו השאר פסולים או שלא חתמו ביום א' הוי גט כשר ואפילו היו א' מן הראשונים פסול כשר מן התורה כל שיש ביניהם שנים כשרים ואפילו ליכא אי מסרו בעדים כשרים. אמר לג' שנים מכם יכתבו ויחתמו ויתנו לה והיה בהן אב ובנו אי זה מהם שיחתום עם האחר כשר שהאדם עושה ג"כ שליח לבן במקום האב. אמר לשנים כתבו וחתמו ותנו לפלוני שיוליך לאשתי או לשליח שיוליך לה אחד מהם כותב וב' חותמים ונותנים לשליח ואם הוליכו הם בעצמם אינו גט דלא עשאם שלוחים ויטלוהו ויתנו לשליח והוא נותנו לה.

הלכה לב

גט שנתנו לשליח בלא עידי חתימה והשליח מסרו לאשה בפני עדים הרי זו ספק מגורשת דשמא לא מנהו שליח ואפילו יודה וכשיש עדים על השליחות הויא לה ודאי מגורשת דהשליח כבעל עצמו.

הלכה לג

תן גט זה לאשתי במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר אינו גט דקפידא הוי שאין רצונו שילעיזו עליו שם הרי היא במקום פלוני לא הוי קפידא אלא מראה מקום הוא לה.

אמר אל תתנו לה אלא בבית ונתנו לה בעליה בימין ונתנו לה בשמאל תנהו לה ביום פלוני ונתנו לה בתוך הזמן אינו גט דלאו להכי שוייה שליח. אל תתנהו לה אלא ביום פלוני ונתנו לה בין מלפניו בין מלאחריו אינו גט שהרי הקפיד על עצמו של יום ולאו להכי שוייה שליח. וכן האשה בשליח קבלה ולא בשליח הבאה דכיון שאינה מתגרשת בקבלתו ליכא קפידא כשמביאו לה ממקום אחר.

הלכה לה

אמר לשלוחו הולך את גט זה לאשתי וחלה יכול לשלחו ביד אחר דשליח עושה שליח כדילפינן לעיל פ"ז היכא דלא קפיד בעל בחלה או נאנס. אמר לו טול חפץ פלוני ממנה ותן לה גט זה דלא הקפיד אלא אקדימת החפץ ושלח הגט ביד אחר ונתנה לו החפץ תחלה ואחר כך נתן לה הגט הרי זו מגורשת אבל נתן לה אפילו שליח ראשון ואח"כ נטל החפץ אינו גט דעבר על דברי הבעל במידי דקפדי אינשי. אמר לשליח תן לה הגט ואח"כ טול ממנה החפץ אפילו שלחו ביד אחר הרי זה גט בין שנתנה החפץ תחלה בין שנתנו אח"כ דליכא קפידא בהא. נתן הגט לשליח ואמר אל תתנהו אלא אתה ונתנו לאחר ונתנו לה אינו גט דלאו להכי שוייה שליח. אל תתנהו לה אתה אלא תנהו לפלוני שיתנו לה ונתנו לה הוא אינו גט דלאו להכי שוייה שליח. אמר לשליח הולך גט זה לאשתי א"ל איני מכירה א"ל תנהו לפלוני שמכירה הרי זה אינו שליח לגירושין אלא אותו פלוני שמכירה הוא שליח לגירושין והוא נותנו לה או משלחו אם נאנס. נתן הגט לשליח ואמר לו אל תתנהו עד שלשים יום וחלה או נאנס בתוך השלשים משלחו ביד אחר דאף ע"ג דאכתי לאו שליח גירושין הוא הואיל ולאחר שלשים יהיה שליח גירושין עושה שליח בתוך השלשים ואפילו מן הנישואין ובעלה בעיר אין חוששין שמא פייס מן התורה כדאמרינן ריש פירקא:

פרק י

הלכה א

כבר כתבנו פ"א שכל מקום שנאמר בחבור זה אינו גט או הגט בטל או אינה מגורשת הרי זה בטל מן התורה והיא אשת איש ולא נאסרה על בעלה אם היה כהן. וכל מקום שנאמר כשר מן התורה או הרי זה גט מן התורה או מגורשת מן התורה הרי זה פסול מדבריהם ופוסל לכהונה מן התורה. ומקום שנאמר כשר לכתחלה מן התורה או תתגרש לכתחלה מן התורה או הרי זה גט כשר לכתחלה מן התורה הרי זה לא יגרש לכתחלה

מדרבנן ואם גירש מגורשת אפילו מדרבנן וכל ספק הוי מן התורה והולד ספק ממזר. וכל כשר או הרי זה גט או הוי גט או תתגרש הוא גט כשר אפילו מדברי סופרים.

הלכה ד

ואם נשאת בגט בטל או שבאו עדים שמת בעלה ונשאת ואח"כ בא בעלה אינה צריכה גט משני מן התורה דאין קידושין תופסין באשת איש כדילפינן לעיל במצות קידושין ואפילו הכי אינו מיטמא לה כשזינתה דכתיב כי אם לשארו הקרוב אליו וכתיב לא יטמא בעל בעמיו הא כיצד יש בעל שמיטמא ויש שאינו מיטמא לאשתו שהיא פסולה לו מדאוריתא ולא היא דמותרת לראשון מן התורה דבשגגה נבעלה ולא נאסרה כדילפינן מומעלה בו מעל פרט לשוגגת אלא מדברי סופרים הוא דנאסרה לו.

הלכה יא

כתב הסופר וטעה ונתן גט לאשה ושובר לאיש ונתנו זה לזה וכמדומה להם שנתגרשה ואח"כ יצא הגט מיד הבעל אינה מגורשת דנתגלה הדבר שעדין לא נתגרשה ויתן לה הגט ותהיה מגורשת משעת נתינתו ואם נשאת ואח"כ הוציא הבעל הגט אין שומעין לו לאוסרה על בעלה אלא הרי היא בחזקת גרושה ונפל הגט מידה ומצאו זה.

הלכה יז

הבועל אשתו בפני עדים אחר שגירשה ואפילו גירשה מן האירוסין חזקה הוא שאין אדם עושה בעילתו באשתו בעילת זנות ולשם קידושין בעל וצריכה ממנו גט שני ואם נתיחד עמה בפני עדים והיתה מגורשת מן הנישואין צריכה גט מספק ומן האירוסין אין חוששין לה.

הלכה כ

ומי שיצא עליה קול שנתגרשה אחר חזקת אשת איש אין חוששין לקול והרי היא בחזקתה דאין ספק מוציא מידי וודאי. ואם ע"י קול הוא שמקודשת קול גירושין מתירה שקול אסרה וקול מתירה והרי זו מגורשת.

הלכה כא

לא יגרש אדם אשתו ראשונה אלא אם כן מצא בה ערות דבר שנאמר כי מצא בה ערות דבר:

פרק יא

הלכה ד

קטנה יתומה או יתומה בחיי האב שאין קידושיה קידושין גמורים אם נעשית בת י"ב שנה ויום אחד ונבעלה הויא לה מקודשת דבעל לשם קידושין דחזקתה שהביאה סימנים ואם נבדקה ולא נמצאו לה סימנים חוששין שמא נשרו וצריכה גט מספק ואם נתקדשה לאחר צריכה ג"כ גט משני מספק ואם נשאת תצא מזה ומזה והולד משניהם ספק ממזר דלתרוייהו הויא ספק אשת איש. ויש במצות גירושין גדרים וסייגים מדברי סופרים על ושמרתם את משמרתי:

הלכה יב

אזהרת עח שלא יחזיר את גרושתו אחר שנתקדשה לאחר דכתיב ויצאה והיתה לאיש אחר דהיינו הויה דקידושין וכתיב לא יוכל בעלה הראשון וכו' ואם החזירה הראשון ובעלה לוקה וכופין אותו להוציא כדכתיב לא יוכל בעלה וגו'. זינתה עם אחר כשהיתה גרושה מותרת לחזור לבעלה שנאמר ויצאה והיתה וגו' הוייתה לאיש אחר שהוא הקידושין הוא שאוסרת אותה על בעלה לחזור לו. ובכלל לאו זה אשה שזינתה תחת בעלה נאסרת עליו ולוקה עליה שנאמר אחרי אשר הוטמאה והרי נטמאה אלא אם כן היתה אשת ישראל שנאנסה דכתיב והיא לא נתפסה וכו'. ואם קנא לה בעלה ונסתרה אסורה מספק שמא נבעלה ויוציא בגט אם החזירה אחר שגירשה דהויא ספיקא דאוריתא.

הלכה טו

חרש שגירש ברמיזה ונתקדשה לחרש אחר וכ"ש אם לפקח אסורה לחזור לבעלה הראשון דקורא אני עליה לא יוכל בעלה הראשון. אבל אשתו של פקח שגרשה ונשאת לחרש אין אני קורא עליה לא יוכל בעלה הראשון ומותרת לחזור לפקח אחר שגירשה החרש דאין נישואיו כלום מן התורה.

הלכה יח

והמתנת ג' חדשים משום דכתיב להיות לך לאלהים ולזרעך אחריך להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של שני שאין השכינה שורה אלא על הוודאין כדכתיב ולזרעך אחריך שזרעו מיוחס אחריו. ונראה דהוי מדרבנן גזירה שמא ישא אחותו מאביו וקרא אסמכתא:

פרק יב

הלכה א

האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר דסברא היא היא אסרה עצמה שלא היתה בחזקת א"א והיא התירה עצמה ואמרה גרושה אני. ואם הוחזקה באשת איש ואמרה גרושה אני אינה נאמנת להתיר עצמה כיון שהוחזקה בא"א.

הלכה ב

ואם היו לה עדים שהיא גרושה אע"פ שאין שם גט תינשא לכתחלה דע"פ שנים עדים כתיב. ואם הוציאה גט מתחת ידה ואמרה גרשני בעלי אף על פי שאינו מקויים וערער הבעל שנפל מידו ומצאה אותו אינו נאמן שהרי הודה שכתבו לה ויוצא מתחת ידה אבל טען תנאה או פקדון או טענת זיוף יתקיים ואם לא נתקיים אינה מגורשת אבל פסלה עצמה לכהונה בהודאת פיה ועשתה עצמה כחתיכה דאיסורה דנאמן אדם לאסור על עצמו דבר שהיה מותר בו.

הלכה ד

אמרה בפני בעלה גרשתני נאמנת דאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה והאי הויא חזקה דמהניא מדאוריתא כדפרשי' פי"ו מה' אישות. אמר הבעל גרשתי את אשתי אינו נאמן דאם איתא דגרשה קלא הויא לה למילתא וחוששין לדבריו לאוסרה לכהונה אם מת הוא ותהיה ספק מגורשת ואפילו הודת לו שגרשה אינו נאמן ואף על גב דהיא נאמנת בלא בעלה כדאמרינן לעיל היינו משום חזקה דאמרן אבל הכא ליכא חזקה דשמא מפני שהוא מאמינה תעיז פניה.

הלכה ו

ב' אומרים נתגרשה עכשיו וב' אומרים לא נתגרשה אפילו הבעל אומר שגרשה והיא אומרה גרשתני הרי זו בחזקת א"א מפני שהעדים סומכים אותה ואפשר שתעיז פניה. ואם אמרו מכמה ימים נתגרשה יש לומר אבד הגט והואיל והיא אומרת גרושה אני והן מעידים לה אף על פי ששנים מכחישין אותן. אם נשאת לא' מעדיה שהוא והיא יודעין שהיא מותרת לא תצא דחזקה שאין מקלקלין עצמם אבל נשאת לאחר או שהיא אמרה איני יודעת אפילו נשאת לא' מעדיה תצא והולד ספק ממזר. ב' אומרים ראינוה שנתגרשה וב' שבחצרה ג"כ אומרים לא ראינוה שנתגרשה לא תצא והולד כשר שבני אדם עשויים לגרש בצנעא.

הלכה ט

בא א' ואמר אשת איש היתה ונתגרשה ועד אחר אמר לא נתגרשה הרי הוחזקה על פיהם באשת איש ואין דבריו של א' שאמר שנתגרשה במקום ב' שהוחזקה אשת איש על פיהם ואם נשאת תצא. ואם שנים החזיקוה אשת איש אלא שכל אחד העיד לעצמו אינם נאמנים ומותרת לכל כיון שאין לשום א' מהם עדים והיא מכחישתם.

הלכה יא

גט היוצא מתחת יד שליח קבלה הרי הוא כיוצא מתחת יד האשה ואפילו האיש והאשה בעיר דהא הימנה לשליח. וכן אם אמרה היא בגט שתחת ידה שליח זה נתנו לי והשליח מודה שנתנו ושניתן לו לגירושין נאמן. ואם אבד הגט מידה אע"פ שהבעל והשליח אומרים לגירושין ניתן הויא ספק מגורשת כיון שהוחזקה באשת איש אין דבר שבערוה פחות משנים ושליח לא מהימן כיון דלא נפיק גיטא מתותי ידיה ואפילו אמרה האשה בפני נתנו לו לגירושין אינה נאמנת לומר גרשתני דאפשר שתעיז פניה כיון שהבעל והשליח סועדין אותה ושמא לא נתגרשה. כל שברור בעדות שהגט היוצא מתחת ידה הוא שיצא מתחת יד שלוחה שידו כידה אף על פי שהיא אינה יודעת ממי הגיע לידה ובא הבעל וערער יתקיים בחותמיו ואם לא נתקיים אינה מגורשת.

הלכה טו

מי שהוחזקה אשת איש והלכה עם בעלה ושלום בינו לבינה ובעולם ובאה ואמרה מת בעלי נאמנת ותנשא או תתיבם דחזקה היא שאינה מקלקלת עצמה בכל הדברים בדבר שעשוי ליגלות לכל דאם הוא חי סופו לבא או יודע שהוא חי ומשום האי חזקה מהימנינן אפילו עד אחד ואפילו מפי עד אחד ואפילו מפי שפחה וקרובים ונשים דחזקה כי האי הויא מדאוריתא כדאמר חוץ מה' נשים דחזקה דשנאתן איתרע לה להאי חזקה. וה"ר דוראן ז"ל כתב בשם הרב הכהן שעד א' נאמן מן התורה בהאי מלתא ועד מפי עד נאמן מדבריהם משום עיגונא עד כאן. וגוי ופסול מן התורה מסיחין לפי תומן נאמנין משום האי חזקה.

הלכה יח

ועד אחד דנאמן משום האי חזקה היינו כשני עדים דאפילו בא אחר שהתירוה עם אחר ואמר לה מת אין דבריו של אחד במקום שנים. ואם באו כל אחד זה אומר מת וזה אומר לא מת או ב' נשים זו אומרת מת וזו אומרת לא מת אם נשאת תצא דהוי ספיקא דאוריתא ואם נשאת לעד שהעיד לה ואמרה היא בריא לי שמת הרי זו לא תצא דהוי כשנים אומרים מת וב' אומרים לא מת דאם נשאת לא' מעידיה לא תצא ואם באו ב'

כמוהו ואמרו לא מת אף על פי שנשאת תצא אבל נשים ופסולים המכחישים עד א' כשר הוי כמחצה על מחצה ולא תצא אם נשאת עמו אם היא אומרת בריא לי ע"י סימנים שנתן לה שאין לבה נוקפה. אשה או היא אמרה מת ואח"כ בא עד כשר ואמר לא מת אם נשאת תצא. ובנשים ופסולים אזלינן אחר רוב דעות בין להקל בין להחמיר דאיכא חזקה ורובא.

הלכה כג

ב' אומרים מת וב' אומרים לא מת אם נשאת תצא דהויא ספקא דאוריתא ואם נשאת לא' מעידיה ואומרת היא בריא לי לא תצא.

הלכה כד

אמרה מת בעלי לא תנשא צרתה על פיה אפילו נשאת היא תחלה דחשודה לקלקל עצמה כדי לקלקל צרתה ואיתרע לה חזקה ולדידה נאמנת דמתוך שיודעה שלא עשו דבריה רושם אצל חברתה אף היא אומרת אמת ומשום דחשודה נמי לקלקל עצמה כדי לקלקל חברתה לא האמינוה לצרתה ואפילו היא צרתה מכחישתה נאמנת היא לעצמה דכמו שאינה נאמנת להתירה אינה נאמנת להעיד לה לאוסרה ואם מכחישות זו את זו באי זו מיתה מת הרי אלו ינשאו הואיל ושתיהן אומרות שאינו קיים:

פרק יג

הלכה א

האשה שאמרה גרשתני בעדים והכחישוה העדים ואח"כ באה ממדינת הים ואמרה מת בעלי אינה נאמנת שהרי הוחזקה שקרנית ורוצה להשמט מתחת בעלה ואיתרע לה חזקה דאינה מקלקלת עצמה. בא עד אחד והעיד שמת בעלה מותרת מן התורה שהרי יש לה עד.

הלכה ב

וכן אם היתה מלחמה בעולם ובאה ואמרה מת בעלי במלחמה אינה נאמנת אף ע"פ שהיה שלום בינו לבינה משום דאמרה בדדמי לאומד לבה ואף על גב דלא חזיתיה דמית דסברא הואיל וכל הני איקטול הוא נמי איקטול ואפילו אמרה מת במלחמה וקברתיו ואם אמרה מת על מטתו נאמנת. ואם לא הוחזקה מלחמה אלא מפיה מותרת מן התורה. ומפולת הרי הוא כמלחמה וכן שילוח נחשים ועקרבים דאמרה בדדמי דרוב אנשים מתים בזה הענין ולכן תולה שמת.

הלכה ה

עשנו עלינו הבית הוא מת ואני נצלתי אינה נאמנת דכשם שנעשה לה נס כך נעשה לו. היתה שנת רעבון אינה נאמנת אמרה מת וקברתיו נאמנת. נפלו עלינו גוים או ליסטים הוא נהרג ואני נצלתי נאמנת דאשה כלי זיינה עליה ועומדת שם עד שימות דלא אמרה בדדמי דלא מסתפיה מלסטים. ודבר אינו כמלחמה ונאמנת דלא אמרה בדדמי דזה חי וזה מת.

הלכה ח

ועד מפי עד שאמרו דנאמן היינו דשמע מפי בן דעת אבל מפי שוטה וקטן לא. ואם שמע מפי התינוקות באנו מהספד פלו' כך וכך ספדנין היו שם כך וכך עשו במטתו משיאין אותה על פי המעידין מפיהם.

הלכה י

ישראל שאמר הרגתי את פלו' תנשא אשתו על פיו דאף על גב דרשע פסול לעדות זה אינו רשע על פיו דקרוב הוא אצל עצמו וקרוב פסול לעדות בין לטובה בין לרעה כדילפינן מלא יומתו וכו' והא דקי"ל הודאת פיו כמאה עדים היינו לממונא אבל לקנסא או לעונש ומלקות וליפסל לא ופלגינן דיבורא ומהימן במה שאמר שאינו קיים אותו פלוני ולא במה שאמר שהוא הרגו דמשוי גופיה רשע.

הלכה יא

גוי מסיח לפי תומו היינו בדברים שמראים שאין כוונתו להעיד וישראל ששמע זה מגוי מעיד עליו ותנשא על פיו ואם שמע מגוי שהרג פלוני שנראה שכוונתו להטיל עליו אימה אין זה מסיח לפי תומו וכן אם שמע מערכאות הגוים הרגנו פלוני כוונתם להטיל אימה ואינם נאמנים. גוי שהסיח לפי תומו תחלה אף ע"פ שבדקוהו לעדות אח"כ נאמן ומשיאין אשה על פיו.

הלכה טו

וכל האומר מת פלוני ואני ראיתיו שמת שואלין אותו היאך ראית ובמה ידעת שמת. אם העיד בדברים הברורים שמת נאמן ואם העיד בדברים שרובם למיתה אין משיאין את אשתו שאין מעידים על האדם שמת אלא בשראוהו שמת ודאי ואין בו ספק.

הלכה טז

כיצד וכו' עד א' שאמר מת במלחמה או במפולת או טבע בים הגדול ומת וכיוצא בזה מותרת להנשא מן התורה ואפילו גוי מסיח לפי תומו שאמר טבע פלוני בים מותרת להנשא מן התורה ומד"ס הוא דאסורה להנשא.

הלכה כא

מצאוהו הרוג או מת אם פדחתו וחוטמו ופרצוף פניו קיימים והכירוהו בהם שהוא פלו' מעידים עליו דכתיב הכרת פניהם ענתה בם אלמא אין עדות בשאר הגוף אלא בהיכר פנים הילכך אם ניטל א' מאלו אף על פי שיש סימנים בגופו ובכליו ואפילו שומא אין מעידין עליו דשמא אחר הוא. ואם עברו ג' ימים אפילו בצורת פניו אין מעידים מפני שפרצוף פניו משתנה. ובמים אינו משתנה צורת פניו עד ימים רבים ולאחר ששהה ביבשה י"ב שעות ונתפח אין מעידין עליו שהרי נשתנה. וכשמסתכלין בצורתו להכירו בודקים אותו אפילו בלילה לאור הנר ולאור הלבנה ומעידים עליו.

הלכה כג

ראו אחד עומד מרחוק ואמר שהוא פלוני בן פלוני ונשכו נחש והרי הוא מת והלכו ומצאוהו שנשתנה ולא הכירוהו משיאין את אשתו.

הלכה כד

בא א' ואמר אמרו לי ב"ד או אנשים כשתלך לעיר פלוני אמור להם שמת פלו' בן פלוני ובא ואמר ואינו יודע מי הוא זה הואיל ואנו יודעים פלו' הידוע בשם זה אשתו מותרת ולא חיישינן שמא יש אחר שמת.

הלכה כה

יצא גוי וישראל מעמנו למקום א' ובא הגוי מסיח לפי תומו ואמר איש פלוני שיצא מעמנו מת משיאין אשתו אף על פי שאין גוי יודע אותו והוא שיאמר קברתיו. וכן אם יצאו עשרה בני אדם כאחד ממקום למקום והם אסורים בקולר או נושאי' גמלים וכיוצא בזה והסיח גוי לפי תומו ואמר עשרה אנשים שהלכו למקום פלוני והם נושאים כך וכך מתו כולם וקברנום משיאין את נשותיהן.

הלכה כז

ישראל שאמר מת יהודי במקום פלוני כך וכך צורתו כך וכך סימניו אין אומרין באומד הדעת פלוני הוא אבל אם אמר אחד יצא עמנו מעיר פלוני ומת מחפשין באותה העיר אם לא יצא משם אלא הוא משיאין אשתו.

הלכה כח

מצאו כתוב בשטר מת פלוני בן פלוני או נהרג ונודע שזה כתב ישראל הרי תנשא אשתו וכן מי שנשתתק ובדקו אותו כמו לגט ונמצאת דעתו מכוונת וכתב שמת פלוני בן פלוני סומכין על כתיבתו ותנשא. בודקין מן התורה בעדות אשה דהוי כדיני נפשות דהבא על א"א בחנק ומשום עיגונא אסרו חכמים לבדוק ומשום שהוא דבר שאפשר לעמוד

על בוריו שלא מפי העד הזה ודבר רחוק הוא שיעיד בו העד בשקר האמינו עד א' ומפי שפחה ומן הכתב. ויש במצות ל"ת זו והלכות אלו גדרים וסייגים מד"ס חייבים אנו בהם מן התורה דכתיב לא תסור מכל הדבר וגו':